

A decorative frame with a skull at the top center and a skull and crossed bones at the bottom center. Two skeletons wearing crowns and holding spears stand on either side of the text. The frame is ornate with scrollwork.

Herbert Dž. Vels

**RAT
SVETOVA**

Preveo sa engleskog
Dragan Golubović

OTVORENA KNJIGA
BEOGRAD 2022.

Naslov originala:
Herbert George Wells
THE WAR OF THE WORLDS

Prevod:
Dragan Golubović

Translation Copyright © za ovo izdanje Otvorena knjiga

HERBERT DŽ. VELS

*Ali ko će boraviti na tim svetovima
ako budu nenastanjeni?...*
Jesmo li mi ili su oni Gospodari sveta?
I kako je sve stvoreno za čoveka?
Kepler (citat iz *Anatomije melanholijske*)

PRVA KNJIGA

DOLAZAK MARSOVACA

PRVO POGLAVLJE

Uoči rata

Poslednjih godina devetnaestog veka niko ne bi verovao da ovaj svet pažljivo i oštro posmatra inteligencija veća od ljudske, a opet smrtna kao i njegova, ljudska; dok su se ljudi bavili svojim raznovrsnim poslovima, bili su istraživani i proučavani možda isto tako detaljno kao što čovek kroz mikroskop proučava stvorenja kratkog životnog veka, koja se plode i množe u kapi vode. Ljudi su sa velikim samozadovoljstvom išli za svojim sitnim brigama, tamo-amo širom planete, čvrsto uvereni u svoju vlast nad materijom. Možda se i infuzorije¹ isto ponašaju. Niko nije ni pomišljao na starije svetove u svemiru kao o izvoru opasnosti za ljude, ili pak ne bi li samo odagnao pomisao o životu na njima kao nemoguću ili neverovatnu. Zanimljivo je prisetiti se kako su ljudi razmišljali u ono vreme. Najviše što su Zemljani mogli bilo je da zamišljaju neke druge ljude na Marsu, možda inferiornije od njih i spremne da dobrodošlicom dočekaju njihov misionarski poduhvat. Ali, sa druge strane svemirske provalije, umovi koji su u poređenju sa našim bili isti kao naši u poređenju sa umovima životinja koje izumiru, umovi veliki, hladni i okrutni, gledali su Zemlju zavidnim pogledima i, polako ali

---

1 Vrsta jednoćelijskih organizama. (Nap. prev.)

sigurno, kovali planove protiv nas. A sa početkom dvadesetog veka došlo je veliko razočaranje.

Planeta Mars, jedva da treba i da podsećam čitaoca, kruži oko Sunca na ogromnoj razdaljini od 225.000.000 kilometara, i svetlost i toplota koju prima sa Sunca predstavljaju jedva polovinu onoga što prima naša planeta. Ako nebularna hipoteza ima istine u sebi, stariji je od naše planete; i mnogo pre nego što je Zemlja prestala da se topi, život na njegovoj površini morao je poći svojim putem. To što ima jedva jednu sedminu zapremine Zemlje verovatno je ubrzalo njegovo hlađenje do temperature na kojoj može da nastane život. Ima vazduh i vodu, i sve što je neophodno za opstanak života.

Ali čovek je toliko zaludan, toliko zaslepljen svojom sujetom, da nijedan pisac, do samog kraja devetnaestog veka, nije izrazio nikakvu ideju o tome da bi se inteligentan život mogao razviti bilo tamo bilo, uopšte, negde izvan Zemlje. Niti je postojalo uopšteno shvatanje da pošto je Mars stariji od naše Zemlje, ima četvrtinu njene površine i udaljeniji je od Sunca, iz toga nužno sledi da ne samo da je dalji trenutak njegovog nastanka, već je i njegov kraj bliži.

Sigurno hlađenje koje će jednog dana nastupiti na našoj planeti već je zaista daleko odmaklo kod našeg komšije. Fizičko stanje u kome se on nalazi još uvek je misterija, ali sada znamo da podnevna temperatura u njegovoj ekvatorijalnoj regiji jedva dostiže našu najhladniju zimu. Njegov vazduh je mnogo ređi od vazduha na Zemlji, okeani su toliko manji da prekrivaju jedva trećinu

njegove površine, a dok se njegova godišnja doba polako smenjuju, velike ledene naslage se stvaraju i tope na polovima, periodično preuzimajući temperaturne zone. Taj poslednji stadijum odumiranja, koji je za nas još uvek neverovatno daleko, sada je postao problem za stanovnike Marsa. Pritisak trenutne nužde je razbistrio njihove umove, ojačao njihovu snagu i otvrdnuo njihova srca. I tako, gledajući kroz svemir instrumentima i inteligencijom o kakvim smo mi jedva sanjali, ugledaju, u svojoj najvećoj blizini, na 55.000.000 kilometara prema Suncu, jutarnju zvezdu nade, našu topliju planetu, sa zelenom vegetacijom, sivom vodom, oblačnom atmosferom, kroz čije oblake su se nazirala prostranstva gusto naseljene zemlje i mora puna brodova.

A mi, ljudi, bića koja nastanjuju ovu planetu, mora da im izgledamo daleki i niski kao nama majmuni i lemuri. Ljudski um već priznaje da je život stalna borba za opstanak, što izgleda da veruju i umovi na Marsu. Njihova planeta se već dobrano ohladila, a naša je još uvek puna života, premda života nekih, prema njihovim shvatanjima, nižih bića. Rat prema sunčanoj strani je, zaista, njihov jedini spas od propasti koja im se približava od generacije do generacije.

Ali, pre nego što ih preoštro osudimo, moramo se setiti kakvo je nemilosrdno istrebljenje naša sopstvena vrsta nanela ne samo životinjama, kao što su nestali bizon i ptica dodo, već i sopstvenim nižim rasama. Tasmanci su, uprkos svojoj sličnosti sa čovekom, potpuno uništeni, do istrebljenja, ra-

tom koji su vodili evropski imigranti, u roku od pedeset godina. Da li smo mi toliko milosrdni da možemo da se požalimo ako Marsovci na sličan način zarate protiv nas?

Izgleda da su Marsovci detaljno isplanirali svoj silazak – njihovo poznavanje matematike očigledno daleko prevazilazi naše – i gotovo savršeno izvršili pripreme. Da su nam naši instrumenti to omogućili, mogli smo predvideti nevolje još u devetnaestom veku. Ljudi kao što je Skjapareli² posmatrali su crvenu planetu – čudno je, uzgred, da je Mars vekovima glasio za ratnu planetu – a nisu uspeli da protumače znake koje su tako dobro uočavali. Marsovci su se za sve to vreme morali pripremati.

Tokom opozicije 1894. godine primećen je blesak svetlosti na osvetljenoj strani Marsa, prvo u opservatoriji Lik, a zatim i Perotin u Nici, pa onda i u drugim mestima. Engleski čitaoci su saznali za to najpre iz časopisa *Priroda*, datiranom drugog avgusta. Ja sam sklon da mislim da je taj blesak možda poticao od livenja velikog topa, iz livnice ukopane u njihovu planetu, kojim su planirali da pucaju na nas. Određeni još uvek nerazjašnjeni znaci viđani su u blizini tog mesta tokom sledeće dve opozicije.

Napad je počeo pre šest godina. Dok se Mars približavao opoziciji, Lavel je na Javi objavio da je primetio masivnu eksploziju usijanog gasa na toj

---

² Đovani Virđinio Skjapareli (1835-1910) je bio italijanski astronom, danas poznat po tome što je opisao „kanale” na Marsu. (Nap. prev.)